

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

**Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad**

informatiecentrum tel.
(070) 373 8020

uw kenmerk

bijlage(n)

1

betreft
Intensieve samenwerking
afvalwaterketen

ons kenmerk
BARW/U201001201
Lbr. 10/068

datum
11 juni 2010

Samenvatting

Als gevolg van de financiële en economische crisis worden gemeenten en waterschappen geconfronteerd met een grote bezuinigingsopgave. Door de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen op het gebied van beleidsprogrammering en de uitvoering van taken de komende jaren verder te intensiveren, is het mogelijk een belangrijke besparing te realiseren.

De kosten van het beheer van de afvalwaterketen (riolering en afvalwaterzuivering) zullen de komende jaren stijgen van ca. €2,4 miljard per jaar in 2010 naar ca. €3 miljard per jaar in 2020. Verdergaande samenwerking in de afvalwaterketen tussen gemeenten en waterschappen kan een potentiële kostenbesparing opleveren van €380 miljoen per jaar in 2020.

Gemeenten en waterschappen werken steeds vaker samen aan het beheer van de afvalwaterketen. In de huidige context van de bezuinigingsopgave voor gemeenten en waterschappen zetten de VNG en UvW nu de stap om de samenwerking verder te intensiveren en minder vrijblijvend te maken. Hiervoor is een gezamenlijke aanpak voor de afvalwaterketen uitgewerkt. Hoe de aanpak eruit ziet en kan worden uitgewerkt leest u in deze ledenbrief.

Intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en het waterschap in het beheer van de afvalwaterketen levert aanzienlijke kostenbesparingen op en vermindert bovendien de kwetsbaarheid bij lage bezetting. Gezien de voorliggende bezuinigingsopgave is het de uitdaging voor gemeenten en waterschappen deze intensieve samenwerking vorm te geven. Wij roepen u dan ook op om gezamenlijk de dialoog te starten over de invulling en uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen en daarmee een start te maken met het realiseren van de potentiële kostenbesparingen.

Aan de leden

informatiecentrum tel.
(070) 373 8020

uw kenmerk

bijlage(n)

1

betreft
Intensieve samenwerking
afvalwaterketen

ons kenmerk
BARW/U201001201
Lbr. 10/068

datum
11 juni 2010

Geacht college en gemeenteraad,

Als gevolg van de financiële en economische crisis worden gemeenten en waterschappen geconfronteerd met een grote bezuinigingsopgave. Door de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen op het gebied van beleidsprogrammering en de uitvoering van taken de komende jaren verder te intensiveren, is het mogelijk een belangrijke besparing te realiseren. Deze uitdaging gaan we daarom graag gezamenlijk met u aan.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) hebben een gezamenlijke aanpak voor de afvalwaterketen (riolering en afvalwaterzuivering) uitgewerkt. De gezamenlijke aanpak treft u bij deze ledenbrief.

Gemeenten en waterschappen werken steeds vaker samen aan het beheer van de afvalwaterketen. Sinds het Bestuursakkoord waterketen in 2007¹ zijn er meer optimalisatiestudies uitgevoerd en afvalwaterakkoorden gesloten. Dat blijkt uit de voortgangsrapportage die de Minister van VROM in januari 2010 aan de Tweede Kamer heeft verstuurd².

Dit voorjaar is er een zogenaamd feitenonderzoek uitgevoerd³, waaruit blijkt dat de kosten van het beheer van de afvalwaterketen de komende jaren zullen stijgen van ca. € 2,4 miljard per jaar in 2010 naar ca. € 3 miljard per jaar in 2020. Verdergaande samenwerking in de afvalwaterketen tussen gemeenten en waterschappen levert een potentiële kostenbesparing op van € 380 miljoen per jaar in 2020.

In de huidige context van de bezuinigingsopgave voor gemeenten en waterschappen zetten de VNG en UvW nu de stap om de samenwerking verder te intensiveren en minder vrijblijvend te maken. De gezamenlijke aanpak voor de afvalwaterketen sluit aan bij de bestaande

¹ VNG-ledenbrief Bestuursakkoord waterketen. BARW/U200701477 Lbr. 07/106 dd. 5 september 2007

² Brief Minister VROM aan Tweede Kamer. Kenmerk: 28966 nr.21, dd. 15 januari 2010.

³ Rapport Doelmatig beheer waterketen, eindrapportage commissie feitenonderzoek dd. 29 maart (www.vng.nl/water)

samenwerkingsinitiatieven tussen gemeenten en waterschappen. Hoe de aanpak eruit ziet en kan worden uitgewerkt wordt in deze ledenbrief nader uiteengezet.

Het is duidelijk dat besparingen niet centraal in Den Haag worden gerealiseerd, maar tot stand komen door samenwerking op lokaal niveau tussen gemeenten en het waterschap. Wij roepen u dan ook op om gezamenlijk de dialoog te starten over de invulling en uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen en daarmee een start te maken met het realiseren van de potentiële kostenbesparingen.

Kostenbesparing door de gezamenlijke aanpak

Het doel van de gezamenlijke aanpak van VNG en UvW is het bundelen van kennis en capaciteit en het verder professionaliseren van het beheer van de afvalwaterketen door de gemeenten en de waterschappen in Nederland. Het feitenonderzoek geeft aan dat niet alleen kostenbesparingen in de afvalwaterketen zijn te realiseren door het vergroten van efficiëntie (de dingen goed doen), maar vooral door het vergroten van de effectiviteit van investeringen (de goede dingen doen). Met het bundelen van kennis en capaciteit en het verder professionaliseren van het beheer zal de effectiviteit van investeringen verder toenemen. Bovendien vermindert het de kwetsbaarheid bij een lage personeelsbezetting.

Daarnaast voorziet de aanpak van VNG en UvW in het terugdringen van de bestuurlijke drukte en een juridische borging van het samenwerkingsproces, om de vrijblijvendheid te beperken.

De gezamenlijke aanpak is gebaseerd op werkprocessen in het dagelijks beheer en is een aanzet om op lokaal niveau te komen tot een intensieve samenwerking op de aan de werkprocessen gerelateerde optimale schaal. Hierbij is bewust onderscheid gemaakt tussen activiteiten die zijn gerelateerd aan investeringsbeslissingen (incl. het voorbereiden ervan) en het uitvoeren van operationele taken. Concreet hebben VNG en UvW het volgende afgesproken:

1. Aanpassen van wetgeving die in de praktijk belemmerend is voor de doelmatigheid in de afvalwaterketen.
2. Het oprichten van bijvoorbeeld een gemeenschappelijke regeling, coöperatie of andere juridische borging voor de investeringsprogrammering op de schaal van een of meer zuiveringskringen (tussen gemeenten onderling en het waterschap).
3. Het uitvoeren van operationele taken op de grotere schaal van het waterschapsgebied.

In de bijlage is in meer detail uitgewerkt hoe de gezamenlijke aanpak van VNG en UvW eruit ziet en op welke wijze het onderscheid tussen investeringsprogramma en de uitvoering van operationele taken vorm zou kunnen krijgen (in termen van activiteiten en werkprocessen). Bij de uitwerking in de praktijk zal een aantoonbare kostenbesparing ten opzichte van de huidige situatie natuurlijk centraal staan. Vanwege de grote verscheidenheid in lokale omstandigheden wordt benadrukt dat de aanpak geen blauwdruk voor samenwerking betreft. Indien de lokale situatie dit nodig maakt, is er ruimte voor maatwerk. Het kan bijvoorbeeld zinvol zijn om bestaande samenwerkingsverbanden te gebruiken.

Dit najaar verschijnen de rapporten van de benchmark rioleringszorg 2010 met daarin gegevens over het rioleringsbeheer van alle gemeenten en van de bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer 2010 met daarin gegevens over het functioneren van het zuiveringsbeheer van alle waterschappen. De uitkomsten in de beide rapporten vormen een goed vertrekpunt voor de inhoudelijke uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen.

Vooruitgang door de gezamenlijke implementatie

Het is duidelijk dat het formuleren van een gezamenlijke aanpak alleen niet voldoende is. Daarom hebben VNG en UvW afgesproken gezamenlijk een implementatietraject te starten.

- Er worden modellen ontwikkeld voor de juridische borging van de samenwerking tussen gemeenten en waterschap
- Vakinhoudelijke kennis en kunde die nodig is om op een verantwoorde manier samenwerkingsverbanden in de afvalwaterketen in te richten wordt geïnventariseerd en ontsloten
- De communicatie over het gehele proces zal landelijk worden gecoördineerd.

De implementatie van de gezamenlijke aanpak zal in 4 fasen plaatsvinden met 3 belangrijke mijlpalen.

Fase 1: de opstartfase van 1 mei tot 1 juli 2010. Deze fase is al gestart. UvW en VNG werken samen aan informeren van hun leden en het verzamelen van de best practices.

Fase 2: het vaststellen van de bestuurlijke of hoog ambtelijke trekkers per (set van) zuiveringskring(en) in de periode 1 juli tot en met 31 december 2010 om het regionale uitwerkingsproces op te starten en te stimuleren.

Fase 3: het maken van bindende afspraken in de periode 1 januari tot en met 31 december 2011 over de juridische verankering van de samenwerking. Volgend jaar kunnen gemeenten en waterschappen hun ambities in de regio duidelijk maken.

Fase 4: het sluiten van een gemeenschappelijke regeling, coöperatie of alternatieve regeling in de periode tot en met 31 december 2012 in meer dan 75% van de zuiveringskringen. De gemaakte afspraken krijgen een organisatorische invulling.

Het zwaartepunt van de implementatie ligt natuurlijk bij de gemeenten en de waterschappen zelf. Daar zullen concrete stappen moeten worden gezet om de aanpak uit te werken en de beoogde kostenbesparingen te realiseren. Alle bestuurlijke en organisatorische keuzes vinden lokaal plaats.

Best practices

De samenwerking tussen de gemeenten en waterschappen is zoals gezegd niet nieuw. Met het promoten van succesvolle samenwerkingsverbanden en het stimuleren van de nieuwe aanpak laten de gemeenten en de waterschappen zien dat de weg die ingeslagen wordt, zeer kansrijk is.

In de eerste fase van het implementatietraject brengen wij de voorbeelden in beeld. De voorbeeldprojecten worden vervolgens gebruikt om ervaring op te doen met het opzetten van nieuwe samenwerkingsverbanden en als stimulans voor andere gebieden.

Wij nodigen u van harte uit om goede praktijkvoorbeelden aan te dragen.

De uitdaging

Intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en het waterschap in het beheer van de afvalwaterketen levert aanzienlijke kostenbesparingen op en vermindert de kwetsbaarheid bij lage bezetting. Gezien de voorliggende bezuinigingsopgave is het de uitdaging voor gemeenten en waterschappen deze intensieve samenwerking vorm te geven. Wij roepen u dan ook op om gezamenlijk de dialoog te starten over de invulling en uitwerking van deze samenwerking.

In het kader van de komende kabinetsformatie zullen VNG en UvW medio juni de gezamenlijke aanpak samen met een overzicht van de bestaande samenwerkingsverbanden aanbieden aan de politieke partijen en de (in)formateur.

In september volgt nadere informatie over het implementatietraject van de gezamenlijke aanpak voor de afvalwaterketen.

Meer informatie en achtergronden over de gezamenlijke aanpak voor de afvalwaterketen vindt u op www.vng.nl en www.uvw.nl. Voor vragen kunt u terecht bij de heer Reginald Grendelman (VNG, 070-3738667) en de heer Ruud van Esch (UvW, 070-3519868) of bij de gemeenteambassadeur water bij u in de buurt.

Deze brief is ook door de Unie van Waterschappen aan haar leden verstuurd.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. R.J.J.M. Pans,
voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.